

IZVJEŠTAJ O KVALITETU – Statistika razvedenih brakova, 2018

Sarajevo, 2019. godina

Sadržaj

1. STATISTIČKI PROCES I NJEGOVI REZULTATI	5
1.1.Namjena istraživanja	5
1.2.Pravni osnov i odgovornost statističkih institucija	5
1.3.Statistička jedinica posmatranja	5
1.4.Korištene klasifikacije	6
1.5.Pokrivenost i obuhvat	6
1.6.Statistički koncepti i definicije	6
2. RELEVANTNOST	7
2.1.Korisnici podataka statističkog istraživanja	7
2.1.1. Ključni korisnici podataka iz statističkog istraživanja	7
2.1.2. Procjena korisničkih potreba	8
2.1.3. Mjerenje percepcije i zadovoljstva korisnika	8
2.2. Kompletnost podataka	8
2.2.1. Indikator kvaliteta i učinka-Stopa kompletnosti podataka (R1)	8
3. TAČNOST I POUZDANOST PROCJENE	8
3.1. Greške uzorkovanja	8
3.1.1. Indikator kvaliteta i učinka – Greška uzorkovanja (A1)	8
3.1.2. Aktivnosti za smanjenje grešaka uzorkovanja	8
3.2. Neuzoračke greške	9
3.2.1. Neuzoračke greške - Greške obuhvata	9
3.2.1.1. Indikator kvaliteta i učinka - Stopa prekomjernog obuhvata (A2)	9
3.2.1.2. Indikator kvaliteta i učinka – Udio zajedničkih jedinica (A3)	9
3.2.1.3. Greška nedovoljnog obuhvata	9
3.2.1.4. Mjere za smanjenje grešaka obuhvata	9
3.2.2. Neuzoračke greške - Greške mjerenja	9
3.2.2.1. Razlozi za nastanak grešaka mjerenja	9
3.2.2.2. Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja	10
3.2.2.3. Indikator kvaliteta i učinka – Stopa uređivanja podataka (A9)	11
3.2.3. Neuzoračke greške - Greške neodgovora	11
3.2.3.1. Indikator kvaliteta i učinka –Stopa neodgovora izvještajne jedinice (A4)	11
3.2.3.2. Indikator kvaliteta i učinka-Stopa neodgovora varijable (A5)	11
3.2.3.3. Postupci u slučaju neodgovora	11
3.2.3.4. Postupci za smanjenje stope neodgovora	12
3.2.4. Imputacija	12
3.2.4.1. Indikator kvaliteta i učinka - Stopa imputiranih podataka (A7)	12
3.2.5. Revizije	12
3.2.5.1. Indikator kvaliteta i učinka - Prosječna veličina revizije podataka (A6)	12

4. PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVE.....	12
4.1. Pravovremenost objave	12
4.1.1. Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave prvih rezultata (TP1).....	12
4.1.2. Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave konačnih rezultata (TP2) ..	12
4.2. Tačnost objave	13
4.2.1. Indikator kvaliteta i učinka - Tačnost objave (TP3)	13
4.3. Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i tačnosti objave	13
5. USKLAĐENOST I UPOREDIVOST	13
5.1. Usklađenost.....	13
5.1.1. Indikator kvaliteta i učinka – Skladnost sa rezultatima iz referentnog izvora (CH1) .	13
5.2. Uporedivost	13
5.2.1. Indikator kvaliteta i učinka – Nepodudarnost uporedivih statistika (CC1).....	13
5.2.2. Indikator kvaliteta i učinka - Dužina uporedivih vremenskih serija (CC2).....	13
5.2.3. Prekidi u vremenskim serijama	14
5.3 Geografska uporedivost.....	14
5.3.1. Uporedivost s ostalim članicama evropskog statističkog sistema	14
5.4. Desezoniranje.....	14
6. DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISEMINACIJSKI FORMAT	14
6.1. Saopćenja u kojima se objavljuju podaci.....	14
6.2. Publikacije u kojima se objavljuju podaci	15
6.3. On-line baza podataka.....	15
6.4. Pristup mikropodacima	15
6.5. Dostupnost metodološke dokumentacije.....	16
6.6. Mjere za poboljšanje razumljivosti diseminiranih rezultata	16
6.7. Indikator kvaliteta i učinka – Korištenje (konsultovanje) setova podataka (AC1)	16
6.8. Indikator kvaliteta i učinka – Meta podaci konsultacije (AC2)	16
6.9. Indikator kvaliteta i učinka – Stopa kompletnosti meta podataka (AC3)	16
7. TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA	16
7. 1. Troškovi provođenja statističkog istraživanja	16
7.2. Opterećenost davalaca podataka	17
7.3. Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti.....	17
8. POVJERLJIVOST	17
8.1. Povjerljivost - politika	17
8.2. Povjerljivost – postupanje sa podacima	18
9. STATISTIČKA OBRADA	18
9.1. Izvor podataka	18
9.2. Učestalost prikupljanja podataka	18

9.3. Prikupljanje podataka	19
9.4. Validacija podataka.....	19
9.5. Kompilacija podataka.....	20
9.6. Prilagođavanja.....	20
9.6.1. Sezonsko prilagođavanje	20

1. STATISTIČKI PROCES I NJEGOVI REZULTATI

1.1. Namjena istraživanja

Osnovni cilj provođenja statističkog istraživanja o razvedenim brakovima jeste dobivanje podataka o broju razvedenih brakova u godišnjoj periodici i praćenje kretanja serije podataka, kao i stvaranje osnova za analizu kretanja po svim prikupljenim obilježjima.

Ovim istraživanjem obezbjeđuju se ulazni podaci za izračun osnovnih demografskih pokazatelja prema zahtjevima evropskog statističkog ureda – Eurostat.

Statističkim istraživanjem o razvedenim brakovima prikupljaju se podaci o tome kod kojeg općinskog suda je brak razveden, datumu pravosnažnosti presude o razvedenom braku, datumu zaključenja braka, posljednjem zajedničkom prebivalištu (boravištu), broju djece, datumima rođenja izdržavane djece iz ovog braka, kome su dodjeljena izdržavana djeca iz ovog braka, kako je brak prestao, te podaci za muža i ženu: datum rođenja i JMB, država rođenja, državljanstvo, nacionalna-etnička pripadnost, vjera, ranije bračno stanje, brak po redu, školska sprema, zanimanje, status u aktivnosti i zaposlenosti.

1.2. Pravni osnov i odgovornost statističkih institucija

Pravni osnov za prikupljanje, obradu i publikovanje podataka o statistici razvedenih brakova su:

- Zakon o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 63/03 i 9/09),
- Program provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za period 2017 – 2020 („Službene novine Federacije BiH“, broj 19/17),
- Plan provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za 2018. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 31/18),
- Porodični zakon („Službene novine Federacije BiH“, br. 35/05 i 31/14).

Statističko istraživanje o razvedenim brakovima je dio Programa provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za period 2017 – 2020 i Plana provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za 2018. godinu.

Istraživanje je usklađeno sa Principima i preporukama za vitalni statistički sistem Statističkog odjela Ujedinjenih nacija (Principles and recommendations for a vital statistics system, United Nations, Statistics Division, Revision 3, 2014).

1.3. Statistička jedinica posmatranja

Jedinica posmatranja za statističko istraživanje o razvedenim brakovima je svaki razvedeni brak koji je registrovan kod izvještajne jedinice za referentnu godinu.

Izveštajne jedinice za statističko istraživanje o razvedenim brakovima su općinski sudovi.

1.4. Korištene klasifikacije

Šifarnici i klasifikacije koji se koriste za unos podataka sa obrasca RB-1 su:
Šifarnik općina i naseljenih mjesta Bosne i Hercegovine,
Šifarnik država – ISO 3166, Međunarodni standard za šifre država,
Klasifikacija zanimanja - KZ BiH 2008 usklađena sa ISCO-08.

1.5. Pokrivenost i obuhvat

Obuhvat statistike razvedenih brakova je potpun.
Statističkim istraživanjem o statistici razvedenih brakova obuhvaćeni su razvedeni brakovi registrovani u općinskim sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine, a odnose se na referentnu godinu.

Istraživanjem su obuhvaćeni svi općinski sudovi na teritoriji Federacije BiH.

Ukupan broj izveštajnih jedinica u 2018. godini je bio 33 općinskih sudova.

Kontrola obuhvata vrši se u općinskom sudu.

Podaci se obrađuju godišnje, po isteku kalendarske godine. Rok za publikovanje podataka je mjesec juni.

1.6. Statistički koncepti i definicije

Brak je čin, ceremonija ili proces kojim se stvara zakonska veza muža i žene. Zakonitost unije uspostavlja se građanskim, vjerskim ili drugim sredstvima zavisno od toga kako ih definira zakon svake zemlje.

Razvedeni brak je pravosnažnom presudom nadležnog suda raskinuta bračna zajednica.

Trajanje braka je izvedeno obilježje izraženo u navršenim godinama trajanja zakonske bračne zajednice.

Broj izdržavane djece rođene u ovom braku odnosi se na djecu razvedenih roditelja koja ne zarađuju i nemaju ličnih prihoda za svoje izdržavanje.

Prebivalištem se smatra općina ili distrikt u kojem se osoba nastani s namjerom da tu stalno živi ("Sl. Glasnik BiH" br. 32/2001 i 58/15).

Podaci za razvedene brakove se obrađuju i publikuju prema posljednjem zajedničkom uobičajenom mjestu stanovanja supružnika koji se razvode.

Uobičajenim stanovnikom određenog mjesta smatraju se osobe koje su u tom mjestu živjele neprekidno godinu dana ili duže prije referentnog datuma, kao i osobe koje su

do tog datuma živjele kraće od 12 mjeseci s namjerom da u tom mjestu ostanu najmanje godinu dana.

Podaci o **nacionalnoj-etničkoj pripadnosti** rezultat su slobodno izražene etničke pripadnosti muža i žene.

Školska sprema je najviši stepen/stupanj obrazovanja koji je osoba stekla po okončanju redovnog/redovitog školovanja ili škole koja zamjenjuje redovne/redovite, polaganjem privatnih ispita u nekoj redovnoj/redovitoj školi, ili pohađanjem kursa za skraćeno završavanje neke škole kojim se, po postojećim propisima, stječe određena školska sprema.

S obzirom na **status u aktivnosti** osobe mogu biti aktivne osobe (koje obavljaju zanimanje i koje ne obavljaju zanimanje), osobe s ličnim prihodom i izdržavane osobe.

Status u zaposlenosti odgovor postoji samo za one osobe koje su na pitanje o statusu u aktivnosti dale odgovor da obavljaju zanimanje u radnom odnosu ili samostalno ili da obavljaju zanimanje bez radnog odnosa.

2. RELEVANTNOST

2.1. Korisnici podataka statističkog istraživanja

Korisnici podataka o razvedenim brakovima su, uglavnom, vanjski korisnici. Vanjski korisnici podataka su: Agencija za statistiku BiH, Vlada Federacije BiH, Federalni zavod za programiranje razvoja, Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH, Gender centri, univerziteti, mediji, studenti, fizičke osobe itd.

Podaci koje potražuju korisnici podataka, a koji nisu objavljeni, dostavljaju se iz dokumentacionih tabela ili se obrađuju iz raspoložive baze podataka, a na osnovu pismenog i jasno definisanog zahtjeva korisnika podataka.

2.1.1. Ključni korisnici podataka iz statističkog istraživanja

Ključni korisnici podataka statistike razvedenih brakova su:

- javni sektor (Agencija za statistiku BiH, Vlada Federacije BiH, Federalni zavod za programiranje razvoja, Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH, Agencija za ravnopravnost spolova i Gender centri entiteta, lokalna uprava),
- poslovni subjekti (društvene organizacije i udruženja),
- nauka, istraživanje i obrazovanje (obrazovne ustanove, instituti i druge istraživačke ustanove, biblioteke, studenti, učenici),
- opća javnost,
- mediji (RTV kuće i printani mediji),

- strani korisnici (Eurostat, UNDP, UNFPA, UNICEF, strane istraživačke institucije, obrazovne ustanove i strani studenti, ambasade stranih država, strani mediji).

2.1.2. Procjena korisničkih potreba

Podaci o razvedenim brakovima zadovoljavaju sadašnje potrebe korisnika podataka.

Istraživanjem o razvedenim brakovima obuhvaćene su varijable koje se zahtijevaju od strane Eurostat-a prema međunarodnim standardima.

2.1.3. Mjerenje percepcije i zadovoljstva korisnika

Na nivou Federalnog zavoda za statistiku uspostavljena je anketa o zadovoljstvu korisnika podacima i odnosi se na sve statističke podatke. Ne obavlja se posebno istraživanje zadovoljstva korisnika ovim proizvodom tj. ovim istraživanjem.

Zadovoljstvo korisnika uglavnom se prati preko njihovih zahtjeva za podacima određene vrste i, na osnovu učestalosti istovrsnih zahtjeva za određenim podacima, odlučuje se o objavljivanju ovih podataka, ukoliko se to ocijeni opravdanim.

2.2. Kompletnost podataka

2.2.1. Indikator kvaliteta i učinka-Stopa komletnosti podataka (R1)

Istraživanjem o razvedenim brakovima obuhvaćene su varijable koje se zahtijevaju od strane EUROSTAT-a prema međunarodnim standardima, a u skladu sa EU regulativom 1260/2013.

Vrijednost indikatora je:

$$R1=3/3=1 =100\%$$

3. TAČNOST I POUZDANOST PROCJENE

3.1. Greške uzorkovanja

3.1.1. Indikator kvaliteta i učinka – Greška uzorkovanja (A1)

Statističko istraživanje razvedenih brakova se provodi na punom obuhvatu.

3.1.2. Aktivnosti za smanjenje grešaka uzorkovanja

Ne primjenjuje se uzorkovanje.

3.2. Neuzoračke greške

3.2.1. Neuzoračke greške - Greške obuhvata

Statističko istraživanje je zasnovano na administrativnim evidencijama o stanjima građana. Provođenje ovog statističkog istraživanja obuhvata sve slučajeve razvedenih brakova registrovanih u evidencijama općinskih sudova, greške obuhvata nisu utvrđene.

3.2.1.1. Indikator kvaliteta i učinka - Stopa prekomjernog obuhvata (A2)

Budući da je statističko istraživanje zasnovano na administrativnim evidencijama o stanjima građana, prekomjerni obuhvat nije moguć.

Provjera duplih zapisa u bazi podataka vrši se na godišnjoj osnovi u bazi podataka za Federaciju BiH, na osnovu prethodno utvrđenih kriterija.

3.2.1.2. Indikator kvaliteta i učinka – Udio zajedničkih jedinica (A3)

Za ovo istraživanje se koriste administrativni izvori podataka – općinski sudovi.

3.2.1.3. Greška nedovoljnog obuhvata

Greške nedovoljnog obuhvata su moguće tokom jednog mjeseca. Ukoliko se ustanove greške ove vrste, već u narednom mjesecu je moguće ispraviti ovu grešku i dostaviti izvještaj koji nije popunjen za referentni mjesec. Na ovaj način je zadovoljen puni obuhvat na godišnjem nivou.

3.2.1.4. Mjere za smanjenje grešaka obuhvata

Greške prekomjernog ili nedovoljnog obuhvata svedene su na minimum. Najbolji instrumenti za eliminisanje grešaka obuhvata su stalni kontakti službe za statistiku za područje kantona sa izvještajnim jedinicama.

3.2.2. Neuzoračke greške - Greške mjerenja

Praksa pokazuje da se u općinskom sudu RB-1 obrasci daju strankama da ih popune prilikom podnošenja zahtjeva za razvod braka. Česti propusti koji se primjećuju odnose se na neupisivanje odgovora za status u aktivnosti, zanimanje osobe, i status u zaposlenosti.

3.2.2.1. Razlozi za nastanak grešaka mjerenja

Najčešći razlozi greške mjerenja su:

- ako osoba koji popunjava upitnik nije detaljno pročitala Uputstvo za popunjavanje obrasca ili
- nedovoljna pažnja osobe koji popunjava upitnik prilikom davanja odgovora.

3.2.2.2. Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja

Prije nego se pristupi unosu podataka, prikupljeni obrasci RB-1 se sortiraju (izdvajaju se obrasci koji su prikupljeni od izvještajnih jedinica, a prema datumu pravosnažnosti presude odnose se na prethodne godine – naknadni upisi) i pregledaju se datumi pravosnažnosti presude.

Tokom unosa podataka u elektronsku bazu podataka (aplikacija za unos i obradu podataka urađena u Microsoft Accessu), podaci se kontrolišu. U aplikaciju za unos podataka sa obrasca RB-1 ugrađene su kontrole koje onemogućavaju da se u bazu unesu računski i logički neispravni podaci. Ugrađene su tzv. hard i soft kontrole koje, ili zaustavljaju unos tj. ne dozvoljavaju unos neispravnih podataka, ili samo šalju poruku opomene da su podaci izvan određenih postavljenih granica.

Ukoliko se uoče neke nepravilnosti u podacima, koje se ne mogu korigovati na osnovu ostalih podataka, zaposlenik službe za statistiku za područje kantona, koji je zadužen za ovu kontrolu, telefonski kontaktira izvještajnu jedinicu i na taj način doznaje prave informacije na osnovu kojih koriguje podatke na prikupljenim upitnicima, ukoliko je to neophodno. Ovakav način unosa obezbjeđuje da se, nakon završenog unosa, dobije baza sa računski čistim podacima.

Poslije završenog unosa podataka za određeni mjesec, broj unesenih obrazaca se poredi sa podacima iz prethodnog mjeseca ili perioda. Ukoliko je neophodno, i u ovoj fazi se ponovo kontaktira izvještajna jedinica, u cilju korigovanja podataka.

Osoba zadužena za kontrolu i unos prikupljenih podataka može da izvrši ispravku greške. U tu svrhu može direktno da kontaktira izvještajnu jedinicu ili da koristi ostale podatke sa obrasca koji mogu pomoći za ispravljanje pogrešnog podatka.

Sastavni dio obrasca je i prostor za napomenu. Sadržaj napomene, u nekim slučajevima, može da pomogne u otklanjanju grešaka u podacima upisanim na obrazac.

Nakon toga greška se koriguje, ukoliko je moguće.

U Uputstvu za popunjavanje podataka u statistici razvedenih brakova (obrazac RB-1) data su sva metodološka pojašnjenja za ispravno upisivanje podataka na izvještaj, a ukoliko bude nejasnoća prilikom popunjavanja obrasca, osoba koja popunjava obrasce kontaktira odgovornu osobu u službi za statistiku za područje kantona.

Važan instrument u pripremi istraživanja je periodično održavanje instruktaze za zaposlene u službama za statistiku za područje kantona koji vrše prikupljanje i unos podataka i koji imaju direktan kontakt sa izvještajnom jedinicom. Ovo omogućava da osobe u službama za statistiku za područje kantona na pravi način razumiju sva pitanja sa obrasca, što rezultira manjim brojem neispravnih odgovora. Posebna pažnja prilikom održavanja instruktaza se posvećuje promjenama u obrascu, ukoliko postoje.

3.2.2.3. Indikator kvaliteta i učinka – Stopa uređivanja podataka (A9)

Greške koje nastanu prilikom popunjavanja obrasca od strane izvještajne jedinice, ispravljaju se u papirnoj formi od strane osobe odgovorne za istraživanje u službi za statistiku za područje kantona, kao i u Odsjeku za statistiku stanovništva i registar prilikom unosa podataka prema ugrađenim formalnim i logičkim kontrolama .

Trenutno ne postoje evidencije o ispravkama u fazi uređivanja podataka koji bi omogućio mjerenje stope editovanja podataka.

3.2.3. Neuzoračke greške - Greške neodgovora

3.2.3.1. Indikator kvaliteta i učinka – Stopa neodgovora izvještajne jedinice (A4)

Ukoliko kod neke izvještajne jedinice nema registrovanih razvedenih brakova u referentnom periodu, iste su dužne da, po isteku toga mjeseca, dostave službi za statistiku za područje kantona samo pismeni izvještaj da u toku toga mjeseca nije bilo pravosnažnih presuda o razvodu braka.

Greške neodgovora nisu zabilježene, odnosno obuhvat je potpun.

3.2.3.2. Indikator kvaliteta i učinka-Stopa neodgovora varijable (A5)

Izvještajne jedinice dostavljaju podatke za varijable koje se traže RB-1 obrascem. Ukoliko podaci za određene varijable nisu popunjeni i podatak se nije mogao prikupiti, podatak je označen kao „nepoznato“. Broj odgovora „Nepoznato“ za pojedine varijable:

Varijabla	Ukupno razvedenih brakova	Žena		Muž	
		broj	%	broj	%
Školska sprema	1.823	638	35,00	639	35,05
Zanimanje	1.823	604	33,13	588	32,25
Nacionalna-etnička pripadnost	1.823	354	19,42	353	19,36

3.2.3.3. Postupci u slučaju neodgovora

Ako nedostaju podaci tj. nisu dati odgovori na određena pitanja (o određenim varijablama), zaduženi zaposlenici službi za statistiku za područje kantona pokušavaju na indirektan način saznati podatak, odnosno na osnovu odgovora na druga pitanja.

Npr. za pitanje „Ranije bračno stanje“ označen je odgovor „neoženjen“, a za pitanje „Brak po redu“ nije označen odgovor. Logični zaključak je da se radi o prvom braku muža/žene.

Ukoliko se radi o nekom drugom nedostajućem podatku, za koji nije moguće logičkim zaključivanjem doći do odgovora, službe za statistiku za područje kantona uspostavljaju telefonsku vezu s izvještajnom jedinicom i nastoje dobiti nedostajući podatak, a ako u tome ne uspiju, podatak je označen kao „nepoznato“.

3.2.3.4. Postupci za smanjenje stope neodgovora

Službe za statistiku za područje kantona nastoje smanjiti stopu neodgovora za referentni mjesec i godinu upornim insistiranjem na primjeni metodoloških uputstava koja se odnose na određeno pitanje (varijablu).

3.2.4. Imputacija

3.2.4.1. Indikator kvaliteta i učinka - Stopa imputiranih podataka (A7)

Ne postoji precizno mjerenje količine imputiranih podataka.

3.2.5. Revizije

3.2.5.1. Indikator kvaliteta i učinka - Prosječna veličina revizije podataka (A6)

Nije planirana niti provedena revizija podataka za statistiku razvedenih brakova.

4. PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVE

4.1. Pravovremenost objave

4.1.1. Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave prvih rezultata (TP1)

Pravovremenost prve objave rezultata istraživanja određuje se kao razlika između datuma prve objave i kraja referentnog perioda.

Tabela 1: Pravovremenost prvih rezultata

Referentno razdoblje	2018
Datum objave	15.02.2019.
Vremensko kašnjenje	T+46 dana

4.1.2. Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave konačnih rezultata (TP2)

Nije bilo odstupanja između najavljenog datuma u godišnjem kalendaru publikovanja i stvarnog datuma objave.

Prvi konačni rezultati su izrađeni u maju 2019, a bilten Demografska statistika je urađen u junu 2019. godine.

Tabela 2: Pravovremenost konačnih rezultata

Referentno razdoblje	2018
Datum objave	03.06 2019.
Vremensko kašnjenje	T+153 dana

4.2. Tačnost objave

4.2.1. Indikator kvaliteta i učinka - Tačnost objave (TP3)

Datum objavljivanja podataka o razvedenim brakovima nije odstupao od planiranog datuma objavljivanja prema kalendaru publikovanja Federalnog zavoda za statistiku.

Tabela 3: Pravovremenost objave

Najavljeni datum	juni 2019.
Datum objave	juni 2019.
Vremenska razlika	0 dana

4.3. Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i tačnosti objave

Nije bilo kašnjenja, odnosno, podaci su objavljeni u predviđenim rokovima.

5. USKLAĐENOST I UPOREDIVOST

5.1. Usklađenost

5.1.1. Indikator kvaliteta i učinka – Skladnost sa rezultatima iz referentnog izvora (CH1)

Ne postoji referentno istraživanje koje je srodno godišnjem istraživanju o statistici razvedenih brakova.

5.2. Uporedivost

5.2.1. Indikator kvaliteta i učinka – Nepodudarnost uporedivih statistika (CC1)

Može se istaći da je istraživanje o razvedenim brakovima međunarodno uporedivo. Sve preporuke od strane EUROSTAT-a, u pogledu ovog istraživanja, su ispoštovane kako bi podaci bili međunarodno uporedivi.

5.2.2. Indikator kvaliteta i učinka - Dužina uporedivih vremenskih serija (CC2)

Provođenje statističkog istraživanja o razvedenim brakovima prisutno je dugi niz godina. Godišnji podaci o razvedenim brakovima koje je izradio Federalni zavod za

statistiku dostupni su od 1996. godine. Značajnijih promjena u metodologiji istraživanja nije bilo, te su serije podataka uporedive.

Dakle, vrijednost pokazatelja je 23 (1996 – 2018).

5.2.3. Prekidi u vremenskim serijama

Nije bilo prekida godišnjih vremenskih serija.

5.3 Geografska uporedivost

5.3.1. Uporedivost s ostalim članicama evropskog statističkog sistema

Podaci za Federaciju BiH spajaju se sa podacima za drugi entitet Bosne i Hercegovine i za Brčko Distrikt BiH te se tako dobiveni podaci za državni nivo koriste za usporedbu sa zemljama evropskog statističkog sistema.

5.4. Desezoniranje

Podaci statistike o razvedenim brakovima se ne desezoniraju.

6. DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISEMINACIJSKI FORMAT

Korisnici statističkih podataka mogu lako i jednostavno doći do raspoloživih podataka o statistici razvedenih brakova.

6.1. Saopćenja u kojima se objavljuju podaci

Prema godišnjem kalendaru objavljivanja podataka o prirodnom kretanju stanovništva, prvi rezultati se objavljuju u saopćenjima u roku do 45 dana od kraja referentnog mjeseca, tj. do 15. dana u mjesecu.

Objavljeni podaci odnose se na:

- ukupan broj rođenih prema vitalitetu,
- ukupan broj živorođenih prema spolu i mjestu porođaja,
- ukupan broj umrlih osoba prema spolu,
- umrla dojenčad,
- ukupan broj nasilnih smrti,
- ukupan broj zaključenih brakova,
- ukupan broj razvedenih brakova,
- prirodni priraštaj,
- vitalni indeks.

Mjesečna Saopćenja su dostupna na adresi:

<http://fzs.ba/index.php/publikacije/saopcenjapriopcenja/stanovnistvo-i-registar/>

6.2. Publikacije u kojima se objavljuju podaci

Podaci o razvedenim brakovima objavljuju se u slijedećim publikacijama:

- Publikacija „Mjesečni statistički pregled Federacije BiH“,
- Mjesečni statistički pregled Federacije BiH po kantonima,
- Tematski bilten „Demografska statistika“,
- "Federacija BiH u brojkama",
- "Kantoni u brojkama",
- Gender publikacija "Žene i muškarci u Federaciji BiH",
- "Statistički godišnjak/ljetopis Federacije BiH",

Ovdje su nabrojane neke od statistika koje se objavljuju u publikacijama Federalnog zavoda za statistiku:

- ukupan broj razvedenih brakova prema starosti žene i muža,
- razvedeni brakovi po redu braka i ranijem bračnom stanju,
- razvedeni brakovi po broju izdržavane djece i kome su djeca dodijeljena,
- broj razvedenih brakova prema trajanju braka,
- razvedeni brakovi prema osobi kojoj su dodijeljena djeca, trajanju braka i broju izdržavane/uzdržavane djece,
- razvedeni brakovi prema nacionalnoj-etničkoj pripadnosti supružnika,
- razvedeni brakovi prema školskoj spremi supružnika.

Godišnji bilteni Demografska statistika dostupni su na adresi :

<http://fzs.ba/index.php/publikacije/godisnji-bilteni/stanovnistvo-i-registar/>

6.3. On-line baza podataka

Ne postoji on-line baza podataka.

6.4. Pristup mikropodacima

Članom 39. Zakona o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine je propisano:

"U svrhe obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti Federalni zavod i ovlaštene organi za poslove statistike mogu, na osnovu pisanog zahtjeva, davati individualne podatke, bez da se iz tih podataka može direktno ili indirektno prepoznati individualna izvještajna jedinica.

O korištenju statističkih podataka iz stava 1. ovog člana sklapa se poseban ugovor na osnovu kojeg se korisnik obavezuje, pod materijalnom i krivičnom odgovornošću, da će statističke podatke koristiti samo u svrhu koja je navedena u zahtjevu, da ih neće davati na uvid i korištenje neovlaštenim osobama te da će ih nakon upotrebe uništiti.

Federalni zavod za statistiku i ovlaštene organi za poslove statistike vode evidenciju o korisnicima iz stava 2. ovoga člana i svrsi za koju su statistički podaci dati na raspolaganje."

U skladu sa navedenom odredbom Zakona se i provodi procedura za dobivanje mikro podataka.

6.5. Dostupnost metodološke dokumentacije

Sastavni dio publikacija za statistiku razvedenih brakova su metodološka objašnjenja sa definicijama osnovnih indikatora i pojmova.

Detaljna uputstva za popunjavanje obrasca RB-1 se nalaze u Uputstvu za popunjavanje podataka u statistici razvedenih brakova (obrazac RB-1), izdavač: Federalni zavod za statistiku, 2017. Metodološko uputstvo za provođenje istraživanja o razvedenim brakovima objavljeno je i u „Službenim novinama Federacije BiH“ broj 102/17.“

6.6 Mjere za poboljšanje razumljivosti diseminiranih rezultata

Podaci su jasno diseminirani. Sastavni dio publikacija za statistiku razvedenih brakova su metodološka objašnjenja sa definicijama osnovnih indikatora i pojmova.

6.7. Indikator kvaliteta i učinka – Korištenje (konsultovanje) setova podataka (AC1)

Ne obavlja se posebno mjerenje broja konsultacija setova podataka za statističko istraživanje o razvedenim brakovima. Ovaj indikator treba biti razvijen u saradnji sa IT osobljem.

6.8. Indikator kvaliteta i učinka – Meta podaci konsultacije (AC2)

Federalni zavod za statistiku još uvijek nema uspostavljen sistem meta-podataka. U predstojećem periodu očekuje se uspostava ovog sistema.

6.9. Indikator kvaliteta i učinka – Stopa kompletnosti meta podataka (AC3)

Sistem meta-podataka nije razvijen.

7. TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA

7. 1. Troškovi provođenja statističkog istraživanja

Godišnji operativni troškovi za provođenje istraživanja o razvedenim brakovima iskazuju se kroz materijalne troškove i broj utrošenih sati rada zaposlenih u Federalnom zavodu za statistiku.

Troškovi uključuju sljedeće stavke:

- troškove štampanja upitnika,
- otprema instrumentarija službama za statistiku za područje kantona,
- distribuciju instrumentarija izvještajnim jedinicama,
- troškove telefona, faxesa,

- troškove zaposlenih koji su angažovani na istraživanju (metodolozi, IT osoblje).

Za sada nije izvršen poseban obračun troškova po pojedinačnim istraživanjima.

Za statističko istraživanje o razvedenim brakovima za 2018. godinu službama za statistiku za područje kantona dostavljeno je 2.300 obrazaca RB-1.

7.2. Opterećenost davalaca podataka

Broj izvještajnih jedinica koje su ispunile obrazac	33
Vrijeme potrebno za popunjavanje jednog obrasca (minuta)	11
Broj izvještaja (broj unesenih obrazaca RB-1)	1.975
Broj naknadno popunjenih obrazaca + 1%	20
Ukupan broj obrazaca	1.995
Ukupno potrebno vrijeme (sati) - godišnje	366

7.3. Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti

Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti mogu biti:

- smanjenje broja kontakata sa izvještajnim jedinicama insistiranjem na kvalitetu popunjavanja izvještaja i
- korištenje elektronskih evidencija općinskih sudova, u cjelini ili dijelom.

Prelazak na novi način prikupljanja podataka zahtijeva dodatni angažman osoblja Odsjeka za statistiku stanovništva i registar, IT osoblja, službi za statistiku za područje kantona i izvještajnih jedinica, uspostavljanje zaštite podataka i razvoj cjelokupne organizacijske mreže novog načina provođenja istraživanja.

8. POVJERLJIVOST

8.1. Povjerljivost - politika

Povjerljivost statističkih podataka, koji se prikupljaju za potrebe istraživanja o razvedenim brakovima, podliježe zakonskim okvirima povjerljivosti. Podaci se koriste isključivo u statističke svrhe.

Statističku povjerljivost određuju članovi 36-42 Zakona o statistici u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, br. 63/03 i 9/09). Navedena oblast je u potpunosti usklađena sa EU regulativama kojima se reguliše povjerljivost statističkih podataka.

U toku izvršavanja svojih zadataka utvrđenih Zakonom o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine, Federalni zavod za statistiku i ovlašteni organi i ustanove djeluju u skladu sa:

- Zakonom o statistici BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 26/04 i 42/04),

- Zakonom o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11, 89/11),
- Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 32/01).

8.2. Povjerljivost – postupanje sa podacima

Svi zaposlenici Federalnog zavoda za statistiku dužni su se pridržavati Zakona o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine:

Član 37. - “Tokom prikupljanja, obrade i distribucije statističkih podataka Federalni zavod i drugi zakonom ovlašćeni organi i ustanove poduzeće sve neophodne mjere organizacione, regulatorne, upravne i tehničke prirode koje su potrebne da se zaštiti povjerljivost podataka od nedozvoljenog pristupa, objavljivanja i korišćenja u druge a ne u statističke svrhe.“

Član 38. - „Osobe koje imaju pristup povjerljivim podacima moraju se pridržavati odredbi ovog zakona i nakon prestanka radnog odnosa.“

Član 39. – „U svrhe obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti Federalni zavod i ovlašćeni organi za poslove statistike mogu, na osnovu pisanog zahtjeva, davati individualne podatke, bez da se iz tih podataka može direktno ili indirektno prepoznati individualna izvještajna jedinica.

O korištenju statističkih podataka iz stava 1. ovog člana sklapa se poseban ugovor na osnovu kojeg se korisnik obavezuje, pod materijalnom i krivičnom odgovornošću, da će statističke podatke koristiti samo u svrhu koja je navedena u zahtjevu, da ih neće davati na uvid i korištenje neovlašćenim licima te da će ih nakon upotrebe uništiti.

Federalni zavod i ovlašćeni organi za poslove statistike vode evidenciju o korisnicima iz stava 2. ovog člana i svrsi za koju su statistički podatci dati na raspolaganje.”

9. STATISTIČKA OBRADA

9.1. Izvor podataka

Statističkim istraživanjem o statistici razvedenih brakova obuhvaćeni su razvedeni brakovi registrovani u općinskim sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine, a odnose se na referentnu godinu.

Za ovo istraživanje koriste se administrativni izvori podataka - svi općinski sudovi na teritoriji Federacije BiH.

9.2. Učestalost prikupljanja podataka

Izveštajne jedinice dostavljaju popunjene obrasce RB-1 službama za statistiku za područje kantona u mjesečnoj periodici, prema rokovima utvrđenim Planom provođenja statističkih istraživanja za 2018. godinu (do 3. dana narednog mjeseca).

9.3. Prikupljanje podataka

Podaci o razvedenim brakovima prikupljaju se preko obrasca RB-1 u papirnoj formi.

Podatke koji čine sadržaj obrasca RB-1 sudije popunjavaju na osnovu dokumentacije u spisima vezanim za spor. Ukoliko neki podaci koji se traže obrascem ne postoje u spisima, sudija ih pribavlja na osnovu izjave stranke.

Unos, šifriranje i kontrola podataka obavljaju se putem aplikacije u okviru Odsjeka za statistiku stanovništva i registar. Aplikacija za unos je jedinstvena za sve kantone u Federaciji BiH.

Podaci o broju razvedenih brakova sastavni su dio mjesečnog Saopćenja o prirodnom kretanju stanovništva. Ovi podaci objavljuju se sredinom narednog mjeseca u odnosu na mjesec u kojem se podaci prikupljaju i unose u bazu podataka, a objavljuju se kao prvi rezultati. Rok za objavu prvih rezultata je 15. dan narednog mjeseca u odnosu na mjesec kada su prikupljeni obrasci.

Konačni objavljeni podaci odnose se na kalendarsku godinu.

Obrazac RB-1 dostupan je na adresi:

<http://fzs.ba/index.php/klasifikacije-i-metodologije/english-metodologije/stanovnistvo-i-registar/obraci-stanovnistvo-i-registar/>

9.4. Validacija podataka

Podaci sa obrasca unose se u bazu podataka putem aplikacije za unos i kontrolu podataka koja sadrži formalne i logičke kontrole koje su postavljene po zahtjevu metodologa iz Odsjeka za statistiku stanovništva i registar. Kontrole se odnose na provjeru računске ispravnosti popunjenih podataka i logičkih veza između pojedinih obilježja.

Kontrola obuhvata vrši se u općinskom sudu.

Kontrola tačnosti i potpunosti podataka, računska i logička kontrola vrše se prema kriterijumima obrade jedinstvenim za sve kantone Federacije BiH u službi za statistiku za područje kantona i u Odsjeku za statistiku stanovništva i registar.

Unos, šifriranje i kontrola podataka obavljaju se putem aplikacije u okviru Odsjeka za statistiku stanovništva i registar. Aplikacija za unos je jedinstvena za sve kantone u Federaciji BiH.

U program za unos podataka postavljene su dozvoljene vrijednosti za tražene varijable koji se provjeravaju tokom unosa podataka. Svaki odgovor koji se nađe izvan dozvoljenih vrijednosti se provjerava i koriguje, a kada je to potrebno kontaktira se izvještajna jedinica. Paralelno sa unosom podataka vrši se šifriranje potrebnih obilježja: prebivalište, državljanstvo, država rođenja, nacionalna-etnička pripadnost, vjera i zanimanje zaposlene osobe.

Validacija podataka podrazumjeva i provjeru konzistentnosti podataka unutar svake dokumentacione tabele, kao i između dokumentacionih tabela.

9.5. Kompilacija podataka

U pojedinim slučajevima neophodno je uraditi imputacije nedostajućih podataka pri čemu se koriste raspoloživi podaci sa obrasca RB-1.

Ukoliko podaci za određene varijable nisu popunjeni i podatak se nije mogao prikupiti, podatak je označen kao „nepoznato“.

Ako nedostaju podaci tj. nisu dati odgovori na određena pitanja (o određenim varijablama), zaduženi zaposlenici službi za statistiku za područje kantona pokušavaju na indirektan način saznati podatak, odnosno na osnovu odgovora na druga pitanja.

Npr. za pitanje „Ranije bračno stanje“ označen je odgovor „neoženjen“, a za pitanje „Brak po redu“ nije označen odgovor. Logični zaključak je da se radi o prvom braku muža/žene.

Ukoliko se radi o nekom drugom nedostajućem podatku, za koji nije moguće logičkim zaključivanjem doći do odgovora, službe za statistiku za područje kantona uspostavljaju telefonsku vezu s izvještajnom jedinicom i nastoje dobiti nedostajući podatak, a ako u tome ne uspiju, podatak je označen kao „nepoznato“.

9.6. Prilagođavanja

9.6.1. Sezonsko prilagođavanje

Na podacima statističkog istraživanja o razvedenim brakovima ne radi se sezonsko prilagođavanje.